08.00.07. Київ, 2015. 258 с.
2. Молодь та молодіжна політика в Україні : соціально-демографічні аспекти / за ред. Е. М. Лібанової. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. 248 с.
3. Грішнова О. А. Молоді спеціалісти на ринку праці: проблеми конкурентоспроможності та працевлаштування. *Экономика и управление*. 2013. № 2. С. 49–54.

Аліна Шинкарчук

СЕРЕДНЬОВІЧНІ НІМЕЦЬКІ ТОРГІВЕЛЬНІ ГІЛЬДІЇ

До складу Священної Римської імперії входили німецькі землі: Саксонія, Фризія, Тюрингія, Франконія, Швабія, Баварія, Лотарингія, маркграфство Австрія з Штирією, Каринтією та Крайною, де значну частку населення складали слов'яни, а також область розселення лужицьких сербів. У складі імперії перебували: Чеське королівство, Ободритське князівство, Північна та Середня Італія, Бургундія та Сицилійське королівство. Упродовж XIII ст. васалами імператорів стали поморські князі, володіння яких знаходилося між Одером та Віслою. Різнорідні території Імперії, які знаходилися під управлінням місцевих династій, ніколи не були єдиним цілим ні у політичному, ні в економічному відношенні [4, с. 96].

Колишні оборонні бурги із звичайних укріплень за умов відсутності зовнішнього ворога трансформувались у міста, завдяки зростанню кількості населення та підняттю торгівлі і ремісничого виробництва. Міста активно втягувалися в міжнародну торгівлю, шляхи якої звідусіль перетинали Німеччину. Правда, ця активізація зачепила тільки транзитну торгівлю, а самі німецькі землі так і не сформували загально-німецького ринку. Німецькі міста, розташовані в басейні верхнього Рейну і Дунаю, були пов'язані з Венецією, в середній течії Рейну – з Фландрією та Шампанню, біля Північного моря – з Англією, скандинавськими країнами та Прибалтикою. Об'єднання країни не стало життєво необхідним. Німецькі міста залишалися економічними центрами, насамперед, для найближчих околиць, величина яких відповідала величині міста. Прогрес цехового виробництва і масове запровадження магдебурзького права сприяло росту і піднесенню міст, але центральна влада не зуміла цим явищем скористатися. Слідом за нею феодали всіх рангів кинулися надавати права містам, наповнюючи свої скарбниці за їх рахунок [3, с. 220–221].

Нестача землі викликала активну внутрішню колонізацію, що в основному завершилася в XIII ст. Вона просувалася шляхом освоєння

нових територій через осушення боліт, викорчовування чагарників та лісів, освоєння гірських масивів, супроводжувалася значним розширенням ареалу виноградарства та вдосконаленням знарядь праці. Колоністів стимулювали, звільнюючи на певний період від сплати податків і виконання повинностей. На нових поселеннях формувалися общини-марки. Ефективність таких поселень зумовила зміну в становищі старих сіл, які почали отримувати статус нижчих судових округів. Ріст аграрного виробництва і розвиток міст втягував сільське населення у товарно-грошові відносини [1, с. 103].

Поступове відмирання натурального господарства не зачепило «територіальні князівства», в межах яких місцеві династії мали повну політичну владу. В менших князівствах навіть утворилися окремі регіональні ринки. До початку XIII ст. німецькі князі узаконили за собою вищу карну юрисдикцію, право карбувати монету, мати митницю і збирати податки. Імператори з династії Гогенштауфенів, ведучи важку боротьбу з церквою, намагаючись утримати італійські володіння, де проти них виступали потужні «міські ліги», мусили поступатися територіальним князям, які не дали їм створити централізовану державу. У Німеччині не склався союз міст з королівською владою, хоча такі спроби мали місце, а в XIII ст. політика імператорів стосовно міст стала відверто ворожою.

Безперечно, міста повернули собі роль центрів, які обслуговували навколишню сільськогосподарську округу, з'явилися такі чинники економічного збагачення як міські ярмарки та мита за перевезення і продаж товарів. Торгівля відродилася дещо раніше за ремесло. Власне, вона спонукала до бурхливого розвитку ремесла. Через відсутність безпеки торгівці мусили об'єднуватися в окремі гільдії за напрямками та інтересами. Гільдії наймали судна, транспорт і охорону караванів. Торговий прибуток в кілька разів перевищував затрати. Особливо вигідною була торгівля з Візантією та арабським Сходом і Півднем, звідки в Європу йшли предмети розкоші та прянощі, які завойовували місце у європейських кухнях. Розквітла торгівля на Середземному морі, а пізніше – на Балтиці. З'явилися потужні торгівельні флоти і пов'язані з ними ремесла у портових містах. Почали розквітати річкові порти, відновлюватися давні римські сухопутні дороги і будуватися нові. Міста стали добиватися узаконення прав на щотижневі торги та щорічні ярмарки. Число і тривалість останніх невпинно зростали, а торговельні мита збагачували як міську скарбницю, так і власників міст.

Торгівельні гільдії, які зростали і багатіли, почали відчувати тягар сеньйорату і необхідність зміни свого становища. Торгівельний капітал народив банківський. Випереджаючий темп розвитку торгової діяльності в порівнянні з ремісничою відбився на характері організації бюргерської професійної активності. Перші купецькі союзи – Гільдії були «старші» за ремісничі корпорації-цехи. Перше письмове свідоцтво про таку корпорацію відноситься до 1106 р., коли торговці рибою з Вормса отримали відповідні

привілеї. Час їх становлення і розквіту – XII–XIII ст. посередницька торгівля поряд із зростанням спеціалізації сільського ремесла стимулювали розвиток міських ремесел [5, с. 124].

Посередницька торгівля фламандським сукном стимулювала перейняття досвіду суконногоремісничого виробництва німецькими бюргерами. Невипадково головною галуззю власне німецького експортного виробництва стане вже в XIV ст. сукновиробництво. Невипадково провідним містом у торгівлі сукном стане Кельн, що грав одну з ключових ролей в посередницькій торгівлі між Фландрським і Рейнсько-Вестфальським регіонами.

Не маючи надії на вищу владу, вільні міста самі взялися за захист своїх торговельних інтересів. З ініціативою виступило прибалтійське місто Любек, засноване у 1158 р., запропонувавши створити для захисту торгівлі союз балтійських міст – Ганзу. Прототипом став союз купців різних міст, які з XI ст. торгували на о. Готланд. У 1241 р. була підписана перша угода між Любеком та Гамбургом про спільний захист судноплавства через протоки між Балтійським та Північним морем. Пізніше, до угоди приєдналися Бремен, Штральзунд, Люнебург та інші. Міста домовилися організувати карбування спільної монети, утворити спільний військовий флот та спільно створювати факторії в іноземних портах. У 1356 р. союз офіційно сформувався як «Німецька Ганза», декларуючи як основну мету оборону інтересів німецького купецтва за кордоном. На середину XV ст. союз об’єднувавблизько 160 міст.

Незважаючи на окремі протиріччя між містами – членами союзу, Ганза протягом двох століть монопольно контролювала торгівлю на Північному і Балтійському морях. Ганза забезпечувала взаємозахист, регулювання судових, монетних та митних справ своїх членів, утримувала свій флот, який захищав торгівлю від піратів на Балтиці і в Північному морі.

З другої половини XIV ст. вищим органом Ганзи стали представницькі з’їзди від усіх міст-членів союзу. Справа вирішувалася більшістю голосів і ці постанови були обов’язковими для усіх членів.

До кінця XV ст. монополія Ганзи похитнулася. Голландські та англійські купці склали її конкуренцію, почав зростати вплив скандинавського купецтва, загострилися економічні суперечки між окремими членами союзу. Ганзейський союз проіснував ще до XVII ст., скорочуючи обсяги торгових операцій і втрачаючи давні позиції. З другої половини XIV ст. почали виникати міські союзи і в Західній Німеччині. Так, у Рейнський союз об’єдналися міста Майнц, Страсбург, Ульм, Шпеєр, Вормс. Спільним інтересом тут була не лише торгівля, а й виробництво шерстяних та лляних тканин, металургія.

У 70-х роках XIV ст. виник Швабський союз (всього 89 міст), до якого згодом приєдналися франконські міста. У 1381 р. Рейнський і Швабський союзи об’єдналися у Рейнський союз міст. Основним завданням союз вважав забезпечення торгових шляхів від розбійників,

якими нерідко були лицарі. У 1388 р. союзи лицарів добилися розпуску цього об'єднання [2, с. 57–58].

Таким чином, міста, городяни не тільки утримували провідні позиції в сфері середньовічної торгівлі йремесел, мореплавства, створення багатоманітних зв'язків і спільнот нового типу, вони мали повсюдно значний, хоча дуже різний в країнах вплив на аграрний лад, на становище селян і феодалів, на розвиток феодальної держави. Комунальні революції сприяли подальшому зміцненню міст, росту політичного й економічного впливу «третього стану», особливо купецтва, утвердженню керівної ролі міста щодо села, яка встановлюється завдяки міським ринкам, вже не контрольованим феодалам. Без сумніву, розвиток міст, особливо зростання їх політичної ролі, були одним з основних факторів, який призвів до падіння феодальної системи.

Список використаних джерел

1. Белов Г. Городскойстрой и городская жизнь средневековой Германии / Г. Белов. – М., 1912. – 224 с.
2. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 1. Феномен средневекового урбанизма. – М.: Наука. 1999. – 390 с.
3. История Германии: учебное пособие : в 3 тт. / под общ. ред. Б. Бонвеча, Ю. В. Галактионова. – М.: КДУ, 2008. – Т. 1: С древнейших времен до создания Германской империи / Л. П. Белковец, С. А. Васютин, Е. П. Глушанин и др.; отв. ред. С. А. Васютин и Е. П. Глушанин. – 544 с.
4. Сванидзе А. А., Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 2. Жизнь города и деятельность горожан. – М.: Наука, 1999. – 345 с.
5. Хачатурян Н. А. Политическая организация средневекового города // Город в средневековой цивилизации Западной Европы. М., 1999. Т. 1. – 315 с.

Андріана Шишак

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ РОБОТИ З ПІДРУЧНИКОМ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ТЕХНОЛОГІЯ КОЛЕКТИВНО-ГРУПОВОГО НАВЧАННЯ

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти та Концептуальних засад реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» мета сучасної початкової школи полягає в оволодінні учнями ключовими та предметними компетентностями, зокрема ключовою компетентністю «навчання впродовж життя», основним складником якої є вміння працювати з підручником [3; 5].